

Ametiühisusline kuukiri

Ilmub 1 kord kuus.

Toimetuse aadress: Tallinn, Lembitu nr. 4, krt. 4. — Talitus S. Brokumägi 4.

Nr. 1/2 (34/35)

20. jaanuaril 1926.

IV. aastakäik

Tagasiwaade 1925. a. peale.

Läinud aasta on tööliskäikumisele Gestis laotuste aastaks olnud. Peaaegu täiesti on hävitatud Ametiühisusline liikumine. Ülemaa kõige suurem haigekassa on saanud kätt tunda, mida isegi enne 1917. a. ei tarwitatud. Tööliskooperatiivline liikumine on üldise majanduslike ja poliitilise surwe tõttu halwatumad, samuti wanemate nõufogud töökodades, maatööliliste tegewkommisjonid. Töölisateadriid ei tegutse ja Töölismaja on oksjonil. See ei ole weel kõik. On weel rida teisi nähtusi, nii kui omawalitsuseasutuskogudest nende elementide tagasiuamimine ja kõrwaldamine, kes istuwad pahemal pool tööerakonda. Kui weel midagi tööliliste organisatsioonidest järele on jäänud, kiratsewad nad õhkonnas, kus wõimatu midagi seisuforra parandamiseks ette wõtta.

1. detf. 1924. päästis meie taguruse walale. Seni häbeneti awalikult tööliliste organisatsioonide wastu ettewõetawaid samme. Niisiit enim paragrahwe, et vähemalt wälisilma eeski surwet õgustada. Nüüd ei ole seda enam waja, nüüd ei kardeta enam, et haritud riigid Gestit walgeterroori maaks nimetawad.

Tagasiuamimine sünnib kahel teel: Esiplaanil on walitsewad wõimud keskkoahas ja neid trumpawad tihti üle wõimud kohtade peal. Tarwitatakse paragrahwe, kus wähegi annab. Kus õfeteed paragrahwi tarwitada ei saa seal saadakse seda kaudsel teel mõnda paragrahwi seletades. Ei hakka puudutama siin kõigil aladel olnud tagasiuamisi, nimetan ainult mõnda, mis tööliliste organisatsioonide õfeteed puudutab. Näiteks Ametiühisused pandi kinni, põhjendades, et ei tegutsewat seaduspäraselt. Uute organisatsioonide põhikirje rahukogu ei registreeri muu hulgas sellepärast, et

ei ole õõldud, mida mõeldakse klassiteadwuse tõstmise all. Samuti kui on põhikirjas õõldud, et organisatsioonid ei wõeta wastu tööjuhate wõi peremeeste asetaitjaid. Seletatakse, et ei saa keelata neid ühinemast sest Gestis maksab põhijeaduse järele täieline ühinemise wabadus. Mõistku seda igauks ise kes juudab. Mõni algaja organisatsioon on käega lõõnud, teine Riigikohutusse edasi kaebanud. Nii ühel kui teisel juhutamisel kannatab tööliliste liikumine. Ehk wõtame nimetatud Tallinna ühise haigekassa juhatusel tagandamist, mille seaduslikkuse juures wäga palju waielda wõib. Siis tööaja normeerimine Tallinna ärides. Seaduse järele talitades on tegewkommisjon sundmäärused wastu wõtnud, kuid nüüd puhkawad nad kalewi all, ja ootawad et uus seadusandlus kogu uued seadused maksma paneb kus äri- ja kontoritteenijate kutseühingul mingisugust sõnaõigust ette nähtud ei ole.

Sarnane tegutlemine on awalik ja igale filmaga näha. Kuid teisel teel püütakse otse häwitada organisatsioonid, nõrgendada „sõprade“ kaudu. Näiteks, katse Tallinna ühist haigekassat. Põhja paberi ja puupapimabrikus kogutakse administratsiooni teadmisel allkirje kasjalitgete käest ühise haigekassast eraldamise kaudu; meistrite ühingu algatus teenijatele ja ametnikkudele lahus töölilistest oma haigekassa asutamist; peale selle rida haigekassast (Balti Puuwillawabrik, Wene-Balti tehase, Linnaasutuste ja ettewõtete, jadama tööliliste), kus mastufihutustõõ tõttu senini ei ole suudetud ühinemist läbi wita.

Ühise jõu tõstmisest on seni arusaanud ainult Narwa linawabriku haigekassa tegelased, kes ühinevad linna ühise haigekassaga.

Kui mõnel puhul liiga fergelt paragrahwe

wõetakse ei leita neid teisel puhul üldse ülesse. Meil on iseäranis viimasel ajal oluliselt nähtusena saanud, et töölise palkasid üldse ehk õigel ajal wälja ei makseta, ja aru tihti kehtwa streigi järele saja marga wiisi, tihti kohtuteel nõudmiste ja oksjoni ähwarduse mõjul, tihti kaowad ettewõtjad kui tina tuhta ja töolistel ei ole mingit palka kätte saada. Kuid weel halwem on neil, kel sugugi tööd ei ole. Tööhõrjide andmete järele on tänawu talwe tööpuudus suurem kui möödaläinud talwel, kuid siiski tõendas meil tööminister, et tööpuudust ei olla. Selle peale waatamata läks kohalistele omawalitustele korda töötatöolistele hädaabi tööde korraldamiseks krediidid soetada ja töid korraldada.

Wiidi läbi riigiteenijate liigitamine mis alama palgalistele kaotuseks kujuneb. Riigiteenijate pensioneerimine, mis maksab 1905 a. ja tema täitmise ei rahulda pensioneerimisega ei seaduseandjaid endid. Riigiteenijate palgade reguleerimine, olgugi, et seda juba paari wiimase riigieelarwe puhul kindlasti lubatud, ei edene, samuti on teenistusseadus mägede taga, kunagi ei tea riigiteenija selle tõttu, kas tema töö on tarwilikult tunnustatud või ootab koosseisude kokkutõmbamine ka teda. Sellest alaline hirm leiwatüki pärast ja pahatühti lipisemised ülemuste ees. Maatöölised on nii kui ennem kaitseta. Seaduse põhjal walitawad segakommissjonid ei ole eluwõimjad, maatöölise töökaitse määrustel puuduwad karistusemäärused, seadust peab täiendama, kuid seda ei taheta teha.

Selle peale waatamata, et töölise ühisi järjekindlast suluti ja uute asutamisel ülepääsemata raskused ees, tegutsesid Gestis siiski järgmised ühised: Tallinnas: Trükitöölise, nõelatöölise, sadamatöölise, kelnerite, äri-, kontori-, kantselei ja kooperatiiviteenijate ühised ja Tartus: Ariteenijate, kontoriteenijate, maalritöölise, trükitöölise, aiatöölise, rätsepätöölise, majateenijate ja ülikopli teenijate ühingud. Peale neid üleriikline merimeeste liit, riigi- ja omawalitusteenijate ühingud ja uuesti asutatud Narwa töölise ühing, üleriikline maatööraha ühing ja Tartu ametiühisuste liit ja trükitöölise ühingute liit. Kuna Tallinna töölise ühingu põhikirja mitteregistreerimise lahendamise on Riigikohtuse antud. Mõõdunud aastal asus Tallinna trükitöölise ühises suwekolonii ja wanadekodu asutami-

sele. Rentis linnawalitusest Habersti mõisa juurest tüki maad ja kawatses seda oma liikmete abil tulutoowaks teha.

Kongresse pidasid möödnud aastal 25—28 märtsil üleriikline raudteelaste kutseühing, Posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühing 29—30 aprillini, Riigi- ja omawalitusteenijate ühing 30 aprillil, Riigi- ja omawalitusteenijate keskliit 1—3 maini, trükitöölised 9—10 maini, Gesti õpetajate liit 18—20 juunini, Tallinnas, ja Wallasekretäärid üleriiklist koosolekut 14—15 juunil Tartus. Kuna maatöölised on pidanud konwerentse: Tõrwas 13. detsembril, Walgas 14 detf. Tartus 13 detf., Elwas 12 detf., Paides 13 detf., Türil 12 detf., Järwa-Jaanis 20 detf. ja Pärnus 28. nov. Peale selle wõtsiwad Gesti õpetajad osa Balti riikide õpetajate kongressist Riias 21, 22, 23 juunil ja meie riigiteenijad Balti riikide riigiteenijate konwerentsist Riias 13—15 webruaril.

Teine liit töölisorganisatsioonide mis tegewust awaldawad on haigekasjad. Siin oleks nimetada wäga tähtsaid edusamme nii kui Tallinna ühise Haigekassa kasjalitete arstimise oma kätte wõtmine, nii kui see Tartus juba aastate eest sündis. Haigekassade ühise suwekolonii asutamine Uderna mõisas. Kus kasuga inwentar kasutatakse, mis Tallinna haigekassal senini ühe wabriku pööningul kõdunes. Narwa Linaktramise Manufaktuuri haigekassa suwekolonii awamine. Siis haigekassa wabamüügi aptekide awamised. Tallinnas, Narwas, ja Tartus, kuna Rakwere haigekassale Terwishoiu peawalituse apteegi awamiseks luba ei andnud. Siis Tallinna esimeste loengute organiseerimine terwishoiu alalt ja häälekandja wäljaandmine mis algul „Haigekassa“ ja hiljem „Töö ja Terwis“ nimetuse all ilmub. Kongresse pidas Gestimaa haigekassade liit 14—16 märtsil ja erakorrali 16 augustil.

Töölise organisatsioonidest oleks nimetada weel Tööliskooperatiive, kes möödnud aastal esimest korda, lahus kodanilisest liikumisest, ühiselt üleilmist ühistegewuspäewa pidutses.

Asutatud on weel ja tegewust alustanud Tööliseatri ühing ja töölismajade osatühisus „Töölise Kodu“ Tallinnas.

Õpüks oleks peatada weel meil ühingute häälekandjate juures. Arwult on neid 3—4. „Trükitöölised“, „Side“, „Ametiühisusline

kuufiri", teatud määral „Raswatus“ ja „Töö ja Terwis“. Need kõik mõitlavad ainelistele ja muude raskustega ja kui ei oleks mitte ainelist toetust väljastpoolt („Side“ ja „Raswatus“ saavad ja olla lootust saada „Töö ja Terwisel“ toetust riigilt. „Ametiühisusline kuufiri“ rahvusvaheliselt proletariaadilt, ai- „Trükitööline“ on enam-wähem omal jõul püsinud) ei oleks lootagi, et nad meil nii kaua püsinud oleks. Kuid nii ei wõi mitte igawesti kesta. Meie peame ise tõsiselt järele kaaluma kuidas rahalist ja inimjõudu kokku hoides võimalikult suuremaid tagajärgi saavutame. 1926 a. peame leidma ühise keele ja kokkuleppele jõudma, sest asi on seda wäärt, et kõik jõudusi kokku võtta ja ühiselt loowale tööle rakendada peab. Senini on häälelend-

jateft ilmunud „Trükitöölist“ 3 aasta jooksul 11 nummert. 116 lehek. neist 1923 a. 2, 1924 a. 3 nummert mõlemil 32 lhf. ja 1925 a. 5 nummert 52 lhf. „Sidet“ on ilmunud 1924 a. 8 n. 144 lhf. ja 1925 a. 12 n. 218 lhf. ja „Ametiühisuslist kuufirja“ kokku 33 n. neist 1923 a. 5. n. 80 lhf., 1924 a. 8 n. 128 lhf ja 1925 a. 20 n. 168 lhf. „Raswatus“ algas ilmunist 1919 a. ja on kuni 1926 a. välja antud 99 n. „Haigekassa — Töö ja Terwis“ algas ilmunist 1925 a. antud on 9 n. 174 lehek.

Loodame, et algawal aastal meie tööliste suudawad oma jõudu niimõrd koondada, et rõhuwa tagurlike õhkonna läbi murrame ja elawale organiseerimis- ja kultuuritööle asuda saame ja ühes sellega omale inimwäerilise elamistingimused wõidame.

Mis on meile andnud 1925. aasta uut töökaitse alal?

Ühesõnaga wastates võiks kaunis julgesti öelda: mitte midagi. Kui meie terwe „Riigi Teataja“ 1925. aastakäigu leht lehelt läbiwaatame, siis leiame mõned wäikesed seadusefese ja määrusefese, mis töökaitsega kuidagi seotud on, kuid mille tähtsus kaunis kitsas.

Üldtähtsusega seaduseks võiks nimetada ainult hoolekande seadust, kuid tema kuulub teisele alale ja on töökaitsega wäga nõrgalt seotud.

Järgmine tähtsuse poolest oleks ehk „Riigi Teatajas“ nr. 175/176 väljakuulutatud „Tööstusliku tööseaduse muutmise seadus“, mis tööandjaid, kes õigel ajal töölistele palka ära ei taju, rõhustab päewas 1/2% wiitustraha maksma, kui neilt palka tuleb seaduslikus korras nõuda ja 1/6% jäs, kui nad selle palga äratafawad ise wabatahtlikult. Rahjaks on selle seaduse ulatus liialt kitsas, kuna ta ainult tööstusliste ettevõtete kohta käib. Põl- lutöölistele, igasugused töölistele jne. selle seaduse alla ei kuulu.

Seegi seadus ei ole ehitatud wabariigi walituse poolt, waid Riigikogu sotsialistliku rühma poolt. See on ka ainukene seadus, mida sotsialistidel õnnestas läbi suruda. Kõik teised katsed ebaõnnestafid parempoolsete wastuseismitel.

Kolmas seadus ja ühtlasi ka wiimane mil töökaitsega ühist, on „Merilaewanduses töötawate laste ja alaealiste sundusliku arstliku

järelewaatuse seadus“, mis ilmus aasta lõpul („R. T.“ nr. 199/200).

See on wäga kitsa ulatusega ja sellepärast ka väikesed tähtsusega. Tema nõuab, et kõik alla 18 aastat wanad alaealised, kes wõiwad laewadele teenistusesse astuda, peakfid warustatud olema arsti tunnistusega, millega nad laewa teenistuseks sõlbulikuks tunnistatafse.

Peale ülewaltähendatud on Riigikogu poolt wastuõdetud weel pühade ja puhkewade seadus. Wiimane aga ei ole 1925. aastal välja kuulutatud, nii et tema siisu mul täiesti teatav ei ole, mispärast teda ka harutuse alla ei saa wõtta.

Edasminnes määruste juurde näeme, et ka neid õige wähe on väljaantud: töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt ainult üks ja finnitusnõukogu poolt 2—3.

Töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt väljaantud on „Sundmäärus tubakatööstusele“ („R. T.“ nr. 167/168). See määrus kirjutab tubakatööstustele ette mitmesugused nõuded ruumide suuruse, õhupuhastuse, puh- tusepidamise, tööliste riietuse, arstlike läbi- waatuse jne. kohta. Sarnased määrused olid tuba tsaariaegsel Wenemaal igalpool maks- wad, kus tubakatööstused asufid. Neid anti välja kubermangu wabrikantide komisjo- nide poolt. Cesti kubermangus ei olnud need makswad sel lihtsal põhjusel, et siin tubaka- tööstust ei olnud ja sellepärast komisjonidel tarwis ei olnud neid ka väljaanda.

Riiknitusnõukogu poolt väljaantud määrused ei too midagi uut juurde — nad on väljaantud ainult seaduste täiendamiseks. Nii on väljaantud finnitusnõukogu poolt „üldmäärused haigekasja liikmete rawitsemise korralduse kohta“ („R. L.“ nr. 87/88), mis walgustawad korda, kuidas haigekasjadel tuleb toimetada kasjalitigete arstiabiandmise oma lähte ülewõtmise puhul; siis edasi „Pensioniraamatu worm ja juhtnõõrid pensioniraamatu väljaandmiseks“ („R. L.“ nr. 21/22) ja samas „Riigi Teatajas“ „Otsus finnitusühisuse pensionide kapitaliseeritud wäärtuse väljaarwamise tabelite finnitamise kohta“.

Sarnased on lood meil ja sellegi juures ei hääbene parempoolsed kisa teha, et meil sotsiaalseadusandluse liiale on mindud. Sarnane kisa räägib meie tõusikluse äärmisest jõhkruisest, kes ainult selle peale mõtleb, kui-

das oma taskud täita. Imelik ainult, et meie parempoolsed lehed lubawad sarnaseid rumalusi oma weergubel äratrükkida. Waneb imestama just sellepärast, et lehtede toimetustes peaks ometi istuma haritud inimesed, kellele tundmata ei tohiks olla, mis teistes haritud riikides sotsiaalalal on tehtud. Urwan, et ei ole isegi üleliigne nõudmine, kui ütleme, et suurte ajalehtede toimetustes inimesi peaks leiduma, kes tuttawad sotsiaal-küsimustega teaduse walgustusel: on ju sotsiaalsed küsimused Lääne-Euroopas esimese tähtsusega küsimuste sekka nihkunud, mille lahendamisele küll õpetlased, küll riigimehed palju töõjõudu kulutawad.

Meil tahetakse igas asjas ikka Lääne-Euroopa eeskujuks wõtta. Ei tea, kuidas neis küsimustes Lääne-Euroopa kahesilma wahel on jäetud.

Sotsiaalseadused Riigikogu töökaitse komisjonis läinud aastal.

Meie oleme sotsiaalseadusandluse poolest Lääne-Euroopa kultuurriikidest maha jäänud, sest meil maksawad samad seadused, mis tagurliises Wenewalitsusliises riigis olid. Oma riiki rajades oleksime pidanud ka eestkätt selle eest hoolitsema, et sotsiaalseadusandluse poolest Lääne-Euroopa riikidele järele jõuaksime. Kuid meie kodanlikes poliitilistes erakondades eriti põllumeestekogudes, nähtawasti walitseb arwamine, et peaksite sotsiaalseaduste poolest isegi tšaariaegsed töökaitse seadused ära kaotama ja Wastiasse pöörama. Millegi muuga ei saa seletada seda waenulikkust sotsiaalseaduste wastu, mis walitseb kogupõllumeeste keskel.

Kuna kogupõllumeeste wõi wanamaalilistaste waadetele sümpatiseeriwad niisugasti noormaaliitlased wõi asunikud ja teised kodanlikud erakonnad, siis on ka arusaadaw, et sotsialistid üffinda ei suuda omg 26 häälega Riigikogus neid seadusi läbi wiia, mida nad tahaksid.

Kui wõrrelda töökaitse komisjoni tegevust sotsiaalseaduste arutamise alal Riigikogu üldkoosoleku teguwisiga, siis tuleb otsekoheselt tunnustada, et töökaitse komisjonis sotsialistidel siiski on korda läinud rohkem seadusi läbi wiia, kui seda Riigikogu üldkoosolekul. Nii mitmedki seadused, mis töökaitse kom-

misjoni poolt wastu wõeti, lüfati Riigikogus tagasi wõi anti samasse wõi mõnda teise komisjoni tagasi, kus nende arutamine pikale wenib ja waewalt uuesti praeguses Riigikogus arutusele tulewad. Tähtsamatest seadustest, mis töökaitse komisjonis arutusele tuleks oleks nimetada eestkätt haigusfinitusseadust. See seadus wõeti töökaitse komisjoni poolt wastu ning esitati Riigikogule, kuid seal anti seadus uuesti töökaitse komisjoni tagasi. Waewalt loota, et uus Riigikogu haigusfinitusseaduse wastu wõtab. Sellepärast esitati sotsialistide poolt tööliste haiguse korral kindlustamise seaduse muutmise seadus, mille järele kuulufid haigusfinitusseaduse alla kõik palgatöölisel, väljaarwatud põllutöölised ja merimehed. Töökaitse komisjon wõttis seaduseelndu wastu, kuid Riigikogus anti tema kogupõllumeeste ettepanekul ning noor- ja uusmaalilistaste toetusel rahaasjanduskomisjoni, s. o. pandi talewi alla puhkama ning paremaid päiwi ootama.

Põllutööliste töõaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus, mis sotsialistide poolt esitati, wõeti muudatusega töökaitse komisjoni poolt wastu, kuid Riigikogus peale pikkade waieluste lüfati tagasi.

Runa elutallidus alaliselt tõuseb, töölste palgad aga selle tõusuga sugugi sammu ei pea, waid wastuotsja; palgad tööpuuduse tõttu wähenemad, siis, et palgaolude paranemisele kaasa aidata, esitati sotsialistide poolt palgaalamäärade seadus, mis näeb ette, et palgaalamäär, mis wastab elatistiminimumile, töötab wälja ja paneb iga aasta 1. märtsiks maksma töö-hoolekande ministerruum. See seadus on praegu töökaitse komisjonis arutusel.

Peale selle on töökaitse komisjonis arutusel ja osalt wastu wõetud mitu seitsmenda

rahmushäwelise töökonverentzi poolt Genfis wastu wõetud konventsiooni kinnitamise seadust.

Tähtsamaks sotsiaal-seaduseks, mis Riigikogu poolt läinud aastal wastu wõeti, on kahtlemata hoolekandeseadus. Sellega on riik ning omavalitsused kohustatud otsima abinõusid, et kõige kehwemaid ja wiletsmaid, haigeid, waeleid, leski, lapsi ja wanu wähemalt inimwäärilistesse oludesse panna. See on üks wähestest nimetamiswäärilistest seadustest, mis käesolewa Riigikogu poolt wastu wõetud.

J. W.

Popside seadus riigikogus.

Kui praegune teine riigikogu kokku astus, tõsteti sotsialistide poolt ka popside küsimus uuesti õige terawalt esile. Maaseadus hakkab lõpupoole nihtuma, kuid popside küsimus, mis juba asutawas kogus alguse sai on ikka weel lahendamata. Wast-aastaselt pikendatakse popside rendilepinguid, kuid küsimust ennast ei juletud ikka ja ikka lahendada ajada.

Töõerakond, kes asutawa kogu aegu pahempoolset ilmet püüdis awalbada ja aeg ajalt ka waelematele sihtidele silmi teeb, on aga oma tegewuse ja meelsuse poolest ikka lähemale põllumeeste kogudele nihtunud. Tõõerakonna ja põllumeeste kogude wahel on harilikult nähtuseks saanud. Töõerakonna häältega lükkatakse tagasi maatöölste palga- ja töökaitse seadused, haigustinnituse seadus rahmushäwelised töökaitse konventsioonid jne. Ja töõerakond on see, kes riiki meelsamini ühes põllumeeste kogudega walitseb, seal põllumeeste kogude poliitika sahas sõrtes. Ka selle riigikogu algul awalbus see töõerakonna tung põllumeestega koos walitseb, teiste sõnadega töõerakonna tung põllumeeste poliitikat teha, nii terawalt, et töõerakonnale awalikult etteheiteid tehti tema kaherakuse pärast. Sellepärast hakkas siis töõerakond oma pahempoolust sellega tõendamata, et ta põllumeestega walituse astudes mõned nõudmised üles seadis, muu seas ka popside küsimuse lahendamise. Et töõerakon-

nal aga popside küsimus ainult wiigi leheks oli, näitab juba see asjaolu, et peale walituse loomist popside küsimusest enam kisku ega kisku kuulda ei olnud. Nii seisid asi surnud punktis kuni sotsialistid walituse astusid 16. detsembril 1924.

Sotsialistid algatasid kogu küsimuse ja 14. webruaril esitas walitus riigikogule popside seaduse.

Selle seaduse lähemale käsitamisele asume edaspidi, kui tema iseloom rohkem riigikogus selgub.

Praegusel juhtumisel tuleks ainult mõnda tähtsat üldküsimust ära märkida.

Nimelt nõudsid sotsialistid, et wabadiku kohtadele maad juurde antaks, nii et nad elujulisteks maamajapidamisteks — poolnorkmaaltaludeks muutuks, mille suurus oleks wähemalt 15 hektari kolbulikku maad. Käsitöökohtadele oleks tulnud anda wähemalt üks hektar aia- ja põllumaad, tarwiliku heina- ja karjamaaga. Selle üldseisukoha heitsid parempoolsed erakonnad — töõerakond kaasa arwatud — algusest peale kõrwale. Nähtawasti ollakse sealpool arwamisel, et kui poppid rohkem maad saawad, siis kogumeestel odawaist tööjõust ehk nappus tuleb. On aga lähedal nälgim popsi oma maaribafega, küll nälg teha ka poolmuidu tööle ajab.

Teisets üldküsimuseks oli, kust maad wõtta, popside seisukorra parandamiseks? Sotsialistid nõudsid, et tuleks wõtta: 1) kasutamata

Seltsimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühisuslist kuufirja“ tellimise ning kaastööga.

föödis seiswad wõi wiimastel aastatel föödis seisnud talumaad, 2) kogukonna maad, 3) eriotstarbeks wäljaantud maad, kui eriotstarbeks pidamine wähe kasulik, 4) palgamaad, mida edasi renditakse ja 5) uudismaad.

Walitsuses kui ka komisjonis küsimust arutades, olid parempoolsed erakonnad kõik selle wastu, et isegi föödis seiswaid talumaid puudutaks. Kogukonna maad jäid ka wälja ja erakordadel antakse riigimaad — ja sedagi mitte poppikoha suurendamiseks, waid poppikoha tema maa asemele, kui ta sellest mõnel seaduses ettenähtud põhjusel ilma peats jääma.

Nagu sellest näha seisab poppikoha seadus, mis praegu riigikogus päewakorras on, ainult selles, et poppikohade kindlustada seda natuke

maad, mis tal käes on. Poppikohade maaolusid parandada, neile maad juurde loigata riigikogu enamuse ei kawatse. Poppikohade lootused oma ja oma perekonna seisukorda sellepoolest parandada on luhta läinud.

Töökonnaga suured lubadused poppikohade suhtes on seega kokku kuiwanud ainult nende maaribakaste küsimuseks, mis poppikohadel juba praegu tarwitada on. Seisukorra põhjalikust parandamisest ei saa seega juttugi olla. Pidagu seda poppikohade meele! Ja kuidas neidki maaribakaste tahetakse poppikohadele kindlustada, mis neil praegu käes tarwitada on, seda küsimust puudutame edaspidi, ka see näitab küllalt kujukalt kelle huwid meie parempoolsetel erakondadel ja eriti töökonnaga südame lähedal on.

Kas lõhe läwel?

Juba warem on muul olnud käesolewas kuukirjas — wiimast korda 1. a. oktoobri numbris — juhused puudutada kriisi, mida Soome tööliskitumine läbi elab. Et aga see aastaid kestnud mõttelus kommunistide ja sotsialistide wahel wiimaste kuude kestel eriti terawa kujuga omandanud, siis leian põhjust küsimust uuesti käsitleda.

• Eelmises kirjutuses märkisin, et kommunistid katsusid Moskwaist saadud juhtnööride järele, ehitaks wallutada sotsiaaldemokraatlike partei, siis sotsialistlike noorsooliidu ja wiimast ametiühisuslike liikumise juhatus. Esimene neil ebaõnnestas, teise ja kolmanda said nad omale. Tehtis kats noorsooliitu — sotsialistiline ja kommunistiline. Wiimane on, nagu kommunistiline „Töölisparteigi“, seadusewastajena sulatud.

Ametiühisuslikes tekkorganisaatsioonides on sellewastu mõlemad omawahel mõttelised suunad enamwähem koos töötanud. See tuleb wasta ehk sellest, et jõudude täpset wähekorra pole teada, olgugi, et kommunistidel näib ülekaal olewat. Sotsialistid jälle ei ole tahtnud lõhet tekitada nii kaua kui ühistöö kuidagi wiisi mõttelise.

Kuid lahinguid on löödud — sissejõuda peetud. Esimest korda pöörasid sotsialistid ja kommunistid kokku 1920 a. Soome ametiühisuste ülemaailisel kongressil. Tekkorganisaationi wana ja kogunud juht Matti Paasikwori korraldati kommunistide poolt — kes olid kongressil enamuses — ja asemel waliti

saamatu ja kogemusteta kommunist Matti Waijanen. Samuti talitati sekretäri; teda wahetati ka kommunistiga. Ametiühisuslike liikumise juhtimine oli sellega sattunud nõrkade kommunistide kätte.

Enne ilmasõda oli Soome ametiühisuslike liikumise olnud osa Lääne-Euroopa samasugusest organisaationist. Ilmasõda aga katkestas selle ühenduse. Kui kommunistid 1920 a. pääsesid tekkjuhatuses wõimule, tahtsid nad wiia Soome kufiühisustesse koondunud töölised Moskwa internatiooni käsutada. Selleks korraldati hääletus. Tagajärjed olid aga üllatawad: hääletusest wõttis osa ainult kolmandik liikmetest ja sellestki kolmandikust hääletas kolmandik Moskwa internatiooninaaliga ühinemise wastu

Otsus Profinterniga ühineda oli siiski olemas. Seba ei julgenud tekkjuhatus aga täide wiia. Ja praegugi pole Soome ametiühisuslike tekkorganisaation ei Moskwa punase ega Amsterdami „kollase“ — nagu kommunistid seda nimetawad — internatioonaliigi. See selgusetu seisukord pole siiski taastanud kommunistide pool-ametlikult Moskwa läbikäimist pidamast. Lääne-Euroopa ametiühisuslikele liikumisele on ka tehtud filmi. On järgitud Norra taktikat ja jäädud nagu Norra ametiühisuslasele „istuma kase tooli wähele“. Kommunistid nimelt teawad, et filmipilgul, kui nad otustawad ametlikult Moskwa ühineda, lahkuwad sotsiaaldemo-

fraadid ametiühisustest, moodustavad omad organisatsioonid ja keskliidu ning ühinewad Amsterdami internatsionaaliga. Ja mida jääks siis kommunistidele?

Liikmete arv Soome ametiühisuslikes keskorganisatsioonid on praegu 40.000 ümber. Kui kommunistid selle juhatusse omale wallustasid (1920 a.), siis oli liikmete arv umbes 60.000. Peaks nüüd lõhe tekkima, siis jääks kommunistidele waewalt paartümmend tühad, võib olla, et isegi mitte nii palju. Ja see asjaolu paneb kommunistid mõtlema...

Wahepeal on ametiühisuslike organisatsioonide keskjuhatuses tulnud ette uusi mündatusi. 1923 a. arreteeriti Soomes suurel arwul kommuniste, nende hulgas keskjuhatusse esimees Wäijänen. Tema asemele waliti radikaalsotsialist Edw. Huttunen, keda kommunistid pidasid omaks mehaks, sest ta oli kommunistina eduskunna liikmeks walitud. Hiljem awanesid Huttuse filmad, ta lahkus kommunistlikest rühmast ja keeldus allumast Moskwa määrustele. Algas siisjõda tema wastu, mitte ainult wäljaspool, waid isegi keskjuhatuses. Saboteeriti ja boikoteeriti nii kaudu, et Huttunen oli sunnitud käesolewa aasta algul lahuma. Ta asemele waliti keegi kommunist ajutiselt, seni kui ametiühisuste ülemaaline kongress, mis kewadel mai kuu 3-dal kofku tuleb, kohale uue esimehe walib.

Suure nõukogu koosolekul, kus Huttuse lahkumise palwe wõeti wastu, toonitati kommunistide poolt, et esimees oli esitaja saatmise poolt Genfi rahwuswahelisele töökongressile, et tema arwates Moskwa ja Amsterdami internatsionaalid nii pea ei ühine, et ta pooldab ühinemist wiimaks tähendatud internatsionaaliga — ühe sõnaga: et ta pole kommunist ega kommunistide käsualune. Otsus, mis ta kohta tehti, tekitas protestide tormi ja tekstiiltöölise liidu esitaja teatas, et tema nõukogu ja keskorganisatsiooni tegewusest praeguse olukorra juures osa ei wõta. Hiljem kiitis tekstiiltöölise liidu juhatus oma esitaja tegewuse heaks. See tormiline koosolek oli siiski algmuusikat sellele, mis järgnes.

Juba pikemat aega oli sotsiaaldemokraatide ridades ja ajakirjanduses arutatud küsimust: kas ei tuleks sotsialistidel lahkuda üldisest ametiühisuste organisatsioonist ja asutada oma liit? Suurem osa näib kalduwad uue organisatsiooni poole, sest, nagu seletatakse, praeguse olukorra juures kannatab terwe

Soome töölisiikumine. Uue organisatsiooni abil oleks võimalik koguda jälle ametiühisustesse need tuhanded sotsialistid, kes kommunistlike waenu ja taktika pärast ühisustest kõrwale jäänud. Mõlemad liidud wõiksid tegutseda teine teist toetades ja see annaks suuremaid tagajärgi, kui praegune haiglane keskorganisatsioon.

Uue liidu loomisega ei taheta fiiska enne ülemaalist kongressi algust teha. Wodatakse, kuidas mai algul seisukord kujuneb. Kui kommunistid endist wiisi edasi tegutsewad, siis tekib tahes ehk tahtmata lõhe — sotsialistid lahkuvad kommunistide organisatsioonist. Helsingis peeti juba pühade wahel suurem sotsialistlike ametiühisuslaste koosolek, kus protesteeriti kommunistlike taktika wastu ametiühisustes ja otsustati kutsuda lähemal ajal (17. jaanuaril) kofku ülemaaline sotsialistide ametiühisuslaste kongress, kus tuleb arutusele abinõude ja teguwõiside leidmine selleks, et eesolewale ülemaalsele ametiühisuste kongressile võimalikult tugew sotsialistiline enamus saaks walitud. Kongressil tahetakse murda kommunistide wõim Soome ametiühisuslikes tegewuses ja panna neile ette tingimised, milledega sotsialistid on nõus edaspidi kommunistidega ametiühisustes töötama. Neid tingimisi oleks kõigepealt: täielik lahjuütlemine punase internatsionaali mõjuwallas, ühinemine Amsterdami internatsionaaliga, ühenduse pidamine Rahwuswahelise tööbürooga ja keskjuhatusse puhastamine kommunistidest.

Nii sotsialistid. Kuid kommunistid pole ka magama jäänud. Nad on wiimastel aastatel organiseerinud „kesknõukogusid“ ja seletanud, need olka ainult ametiühisuslike propaganda ja haridustöö jaoks olemas. Tegelikult on aga mainitud „nõukogudest“ kujunenud kommunistlike fihutusorganisatsioonid ja isegi kohalised täidesaatwakomiteed. Nüüd tahawad kommunistid, et ka neile „nõukogudele“ lubatakse ülemaalsele kongressile iseseiswalt esitajaid saata. Sellega loodawad nad enamust saada.

Sügisel pidasid kommunistid Helsingis salajase koosoleku, kus arutati küsimust, kuidas oma ülekaalu eelpool mainitud kongressil kindlustada. Rawatseti samaks otstarbeks ülemaaline nõupidamine uue aasta algul Helsingis kofku kutsuda. „Suomen Sotsiaaldemokraatti“ paljastas aga kommunistide

jalajased kawatšused ja nõupidamine lüfati edsi. Millal see peetakse, ei ole teada. Zgatahes teewad ka kommunistid kõik, mis nende wõimus, et ülemaalisel kongressil enamuses olla.

Nagu eelpool toodud ülewaatest selgub, on ametiühisusline liikumine Soomes sattunud kriisi kätte, millest seda wõib päästa ainult otjustaw wõitlus. Ja mõlemad pooled warustawadki end eesolewa otjustawa lahingu jaoks. Mai kuu algul selgub, kas

Soome — enne wanasti nii tugew ja elujõuline ametiühisusline organisatsioon lõppude lõpuks kommunistlike wõidujänu ja Moskwa intriigide tõttu kahets jaguneb. Raste on ennustada wõitu ühele wõi teisele. Suudawad sotsialistid tõmmata kaasa kõrwale jäänud endised liikmed, siis on nendel enamused — wastasel korral mitte. Ja siis tekib lahe, paratamata, kahjuks Soome töolisteliikumisele.

A. B.

Tööstusliitude küsimus Inglismaal.

Tööpundus osalt kunstlik.

Inglise töolisteliikumine on viimase kümne aasta jooksul arenenud poliitika alal wõrdlemiselt kiiresti. Sama ei wõi aga ütelda ametiühisuslike liikumise kohta. Viimases suhtes on see umbes sama, mis 30—40 aasta eest. Dodati, et läinud sügisel peetud ametiühisuste kongress midagi paremat toob, kuid effiiti. Seisuford muutus weelgi ebaloomulikumaks. Sotsialistlik nädalaleht „The Leader“ kirjutab selle kohta:

„Raudteelaste liit on taganenud liidust, mis kawatšeti moodustada. See oli raske löök uuele organiseerumise wormile... Raudteelased oleks olnud liikuwats jõuks uues organisatsiooniks. Wedurijuhtide ja elektritehnika ridade organisatsioonid olid ju ühinemisaate waimustatud poolehoijjad. Siiski oli nende hääl liig nõrk üldises ametiühisuslikes liikumises. Ei taha hakata otsima põhjuseid sellele taganemisele. Üks on igatahes selge: efiteks peab oma liidus, wõi õigemini oma tööstuses, hea waheford walitsema. Kawatšetakse luua ühine tugew wäerind, kujutatakse endale ette suurejoonelist ametiühisuslist tektorganisatšiooni, kuhu kõik liidud kuulussid, kuid — siiski ei suudeta saada lahti sellest tülisest, mis wedurijuhtussid teistest raudteelastest eraldab.“

Samuti nagu raudteelaste ribad, on lugu ka teistes tööstusharudes. Nastast-aastani lorkuwad streigid, mida nimetatakse „ametiühisuslike põhimõtte laitsmijeks“, pole muud kui tülisemist sama tööstusala eri organisatsioonide wahel. Näitaks weektorustikute sisseleadjad. Nad küendasid kongressil, et tarwis liitudes ühineda ja samal ajal streikussid omawahel — külmawee torude panijad ei leppinud soojawee torustikkude panija-

tega. 1924 a. Hullis peetud kongress tuletas küll meelde, et niisugune omawahel tülisemine ja teineteise wastu streikimine peab lõppema, kuid kasu sellest polnud. Seisuford on sama rumal kui waremgi.

Praegu on Inglismaal 1100 ametiühisuslist organisatšiooni. Nendest on ainult 203 ühinenud 4 miljoni liikmega tektorganisatšiooniga. Üldse on ametiühisustes 5 miljoni liiget. 1920 aastal oli neid 8.328.000. Kuhu on jäänud kolm miljoni?

Kongressid ja tektorganisatšiooni juhatus ei saa teha midagi nii kaua kui suuremad liidud ise oma eeskujuga teed ei näita. Mis kasu on näitaks sellest, et raudteelased kõnelewad kongressidel ilusaid sõnu ühendamise tähtsusest ja samal ajal katsuwad suruda teineteise palkasid alla? Nad on läinud selles omawahelises tülisemises nii kaugele, et isegi kohtuasutused on pidanud wedurijuhtide wäiteise ühingu ja suure raudteelasteliidu wahelisi tülitasju lahendamata.

Ja millest see tülisemine tuleb? Inglise ametiühisustel, milledest mõned juba 18. sajangu algul asutatud, on omad traditšioonid suure tähtsusega. Ametkondline hing ja ametoskusega uhtustamine on Inglismaal faks niisugust mõistet, mis kokkusulanud ja teineteist täiendawad. Selles ongi peapõhjus mispärast suurte liitude moodustamine äärmiselt raske. Inglise tööline ripub kõwasti kinni wanades traditšioonides ja wõitleb kõige, mis ta ametalale tungida tahab, wastu. Näituseks wõiks tuua ehtusala. Hoolimata karjuwast korterikriisist keelussid müürsepad ja teised neile ligidaloewad ametoskusega töölistes töötamast, kui teistest ehitusharudest neile

ametoskujeta töölisi taheti appi tuua. Praegugi ähwardawad nad streigiga ja peawad niivõisi hulga töölisi tööta ja piinawad teisi korterikriisiga. „Üldkaju Englise ametiühisuste ringfondades on täielikus wastolus ametkajubega“ — kirjutab B. Weingartz Saksa ametiühisuste häältekandjas. „Tööpuudust pee-

tafse kunstlikult ülewal. Näiteks oleksid tuhanded tööta metalltöölised leidnud abittöölisena tööd ehitusalal, kui ehitustöölised poleks sellele vastu olnud. Ka süwendatafse sellega kunstlikult korterikriisi ning kaswatatafse wastolusid töölise ja nende oma organisatsioonide wahel.“

Briti uus leskede ja laste pensioniseadus.

Lähtis samm edasi.

Inglismaal wõeti hiljuti vastu uus leskede ja laste pensioniseadus. See on üks tähtsamatest sammudest sotsiaalseadusandlisel teel ning kinnitab meile weel kord, et „tagurline“ Inglismaa peab ikka oma wanadest traditsioonidest kinni.

Uus seadus hakkas maksma 5. jaanuarist s. a. Seaduse järele saawad lesed, kelle mehed surewad peale käesolewa aasta 4. jaanuari, pensioni waatamata selle peale kui wanad nad on ja kas neil lapsi on või mitte. Lese pension on 10 shillingit (umbes 900 Emrl.) nädalas seni kui ta hakkab wanaduse pensioni saama. Abiellub ta enne seda aega, siis lõpeb ka pensioni saamine. Kui lesel on üks, või rohkem lapsi, siis saab ta — peale oma pensioni — weel esimese lapse eest 5 ja igaihe järgmise eest 3 shillingit (umbes 450 ja 270 Emrl.) nädalas seni kui lapsed on 14 aastat wanad. Juhtumisel, kui lapsed koolis käiwad, siis makstakse nende eest pensioni kuni 16 aasta wanaduseni. Laps, kellelt mõlemad wanemad surnud, saab samadel tingimistel kui leskede lapsed pensioni, ainult rohkem — 7 shillingit ja 6 pencent (umbes 585 Emrl.) nädalas. Pension makstakse hooldajale.

Siguse pensioni saada annab lesele tingimine, et ta on elanud Suur-Britannias 5. jaanuarist 1924 a. ja et ta mees on vähemalt kaks aastat olnud „häiguse vastu kinnitamise kassa“ liige, s. o. maksnud sinna maksumid. Samuti peab wanemateta lapsed tegema kindlaks, et nad on elanud Suur-Briti piirides 5. jaanuarist 1924 a. ehk on nooremad kui kaks aastat.

„Lapselaga“ mõeldakse seaduses ka wõõrastlast ja — mehe suhtes — wäljaspool abielu sündinud last, olgu laps kas tema wõi ta naise, kui ta aga tema juures elas. Naise

„mitte-seaduslik“ laps loetakse ka pensionitööguslikes siis, kui ema surma puhul ema juures elas.

Lastekodudes ja hooldekandeaustustes olewad lapsed ja lesed pensioni ei saa. Ka mitte lesed, kelle mehed enne seaduse maksma hakkamist surnud.

Küsiugune on seadus üldjoontes. Kodanlased Inglismaal olid kowasti seaduse vastu, seadus paneb nende arwates riigi peale liig suure koorma. Teisalt näitawad töölised, et seadus pole igas suhtes õiglane. Esiteks on pensionisummad liig wäikesed Inglismaa elukallidusega wõrreldes. Need olla isegi wäikesemad kui summad, mis waestemajades hoolaluste kohta arwatafse. Teiseks on seadusest jätetud wälja emad, kellede mehed ei suuda oma perekondasid toita, kuna samal ajal makstakse pensioni noortele, lasteta lestedele, kes wõiwad wäga kergesti tööturul üsfilbaste naistega wõistelda.

On raske arusaada, kuidas lasteta lesed, kes on täiesti samasugustes tingimistes kui näiteks wabrikuneid, pensioni saawad. Kas tahetatakse sellega mõjuda, et noored lesed uuesti ei abielluks? — küsiwad need, kes seadusega mitte rahul ei ole. Küiud wõiwad pensionisaajad noored lesed kätta tööl nagu teisedki üsfilbased naised ja koguda pensionisummad endale tagawaraks — mille abil hiljem kerge endale soowitaw abielupakkumine saada. Mõuatafse, et noortele lasteta lestedele pensioni ei makstaks ja et wanematele lastega lestedele pensioni suurendataks.

Hoolimata puudustest, on mainitud leskede ja laste pensioniseadus siiski wäga wärtusline uue aasta kingitus Briti waesematele rahwastihtidele, kingitus, mille töölised ja tööandjad ühiselt makswad.

Riigiteenijate palgaolude parandamisest.

Riigi- ja omavalitsuse teenijate keskliidu senisest tegewusest.

H. Nurf.

1923 a. 1. jaanuarist alates pandi Riigikogu poolt uued riigiteenijate palganormid maksma. Warsti peale seda kutsus keskliidu juhatus üleriiklise riigi- ja omavalitsuse teenijate kongressi kokku, kus maksmapandud palgaseadust kõigekülgselt arutati ja ühemeelne otsus vastu võeti, et need palganormid ei ole mitte ajakohased, sest umbes 95% kõigist riigiteenijatest hakkasid selle järele alla elatistmiinimumi palka saama. Eriti raskets muutus seisuford neil teenijatel, kelle kuupalk oli ainult 2000—4500 marka ja selle juures veel perekonnad toita. Sest uue palgaseadusega kitsendati perekonna abiraha saamist märksa. Samal 1923 a. kewadisel kongressil võeti riigi- ja omavalitsuse teenijate palgaolude parandamise asjus põhimõttelised otsused vastu ja tehti keskliidu juhatusese ülesandeks nende maksmapanemiseks kõik võimalikud abinõud ära kasutada.

Keskliidu juhatus hakkas energiliselt nende otsuste teostamiseks tegutsema ja nii mõnigi keskliidu poolt Wabariigi Valitsusele esitatud nõudmine sai kas Riigikogu ehk Wabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ning maksma pandud. Näitena võiks nimetada teenijate wabastamise puhul kolme kuu palga maksimist tagant järele; hulgaliste teenijate wabastamisest loobumist; ühefordsete erakorraliste toetuste andmist jne.

Riigi- ja omavalitsuse teenijate majanduslike ja õiguslike seisuforra parandamise asjus tahtis keskliit kontaktis töötada naaberriikide riigi- ja omavalitsuse teenijate organisatsioonidega, milleks 1925 a. weebruarikuul Riias konverents ära peeti kõigi Balti riikide riigi- ja omavalitsuse teenijate organisatsioonide osawõtmisel. Keskliidu poolt võeti sellest konverentsist osa H. Nurf ja W. Laak. Konverentsil võeti rida otsusi vastu riigi- ja omavalitsuse teenijate õiguslike ja majanduslike seisuforra parandamise

suhtes. Warsti pärast seda ja nimelt 1—2 mail 1925 a. peeti Tallinnas keskliidu korraldusel üleriikline riigi- ja omavalitsuse teenijate kongress, kus Riia konverentsi otsused peaaegu muutmatasti vastu võeti. Nimetan siin mõnda tähtsamad: kolmeliikmelise perekonna peale arwati kuu elatistmiinimumiks ümarguselt 11.000 marka; kõige alama astme teenija palk peaks olema 7500 marka ja töusma vähemalt 500 margalise astme wõrra, sest vähemad töusud ei meelita teenijaid hooltsmale tööle, ega wirguta neid järgmise kõrgema astme peale püüdma; palga rebel tuleb ühine kõigi riigiteenijate jaoks ja umbes 20 astmeline, mille juures eri palgaseadused, näiteks kohtunikkel, õpetajatel ja kaitsewäelastel tulewad ära muuta; teenistuse wanuse lisatastu anda iga kolmeaastase teenistuse järele ühe palgaastme wõrra palka kõrgendades; natuuras antawad tasud õiglaselt raha peale ümber hinnata ja raha palgast maha arwata jne.

Runi keskliidu poolt esitatud palganormid ei ole veel maksma pandud, tuleb erakorraliselt lisatastu neile teenijatele anda, kes alla elatistmiinimumi, see on alla 11.000 margakuus palka saawad.

Walitsus on küll eeltõid teinud uute riigiteenijate palganormide suhtes, kuid nende kõigile teostamisele asumisest ei tehta veel juttugi. Rahaministeeriumis on 1925 a. uus palgaseaduse eelnõu wälja töötatud, milles nii mõnigi keskliidu poolt ülesseatud nõudmine on aset leidnud. Näiteks ühtlane wäheastmeline (24 astet) palgarebel, teenistuse wanuse lisatastus jne. Edaspidi peatame selle uue eelnõu juures pikemalt. Kuid praktiliselt ei olewat seda eelnõu võimalik teostada; puuduwat raha! Praegu on wabariigi walitsuse poolt 1926 a. riigi eelarwe kokku seatud ja selles ei ole uusi summe ette nähtud riigiteenijate palgaolude parandamiseks! Lu-

Kutseühitused saatke tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid töwõlude ning juhatusete tähtsamate kaawatjuse kohta.

batakse küll, arutatakse ka, kuid tegelikult jääb kõik mana wiisi!

Palga olude parandust arutati riigi- ja omavalitsuse teenijate keskkliidu saadikute kogus jälle 8. jaanuaril s. a., kus keskkliidu juhatuse senine tegewus ühemeelselt heaks kiideti, ühtlasi otsustati walitsust paluda, et

teenijate palgaolusid parandades tuleb eestkätt ja esimeses järjekorras teenistuse wanule lisatasud maksma panna.

Teisest küljest aga kaaluti ka võimalusi, mis riigiteenijad ette wõtma peaksid, et palgaküsimust surunud punktilt liikuma nihutada. Selleks on wiimane aeg.

Kuidas organiseeruda: Kas tööstuse wõi ametoskuse põhjal.

Aug. Wesley.

Juba paari aastakümne jooksul on tööliste ringfondades arutatud küsimust: Kuidas organiseerida end nii, et sellest wõitluses tööandjate vastu võimalikult suur kasu oleks? Kas nii nagu wanasti — igakuks kui wiimane kutsetöeline oma ametiühisusse, wõi — nagu elu ja tööstus praegu nõuab: kõik ühel tööstusealal töötamad tööliised liitudesse?

Omala ajal — juba aastasadade eest — kujunesid kitsad ametiühisused, millede liikmeteks wõisid olla ainult „väljaõppinud“ ametlased. Hiljem tulid tsunftid — eraldi meistritele ja eraldi sellidele. Neid minewiku jäänuseid on veelgi olemas, olgugi, et nad kuuluvad rohkem keskaja waldkonda, kui 20. aastaja tööstuselusse. Uue aja algul muutusid suurem osa keskaja ametiühisustest praegusteks kutseühinguteks, kuid arenenud tööstusmaadel näiwad ka need enam mittekohastena.

Ja mispärast?

Ametoskuse põhjal ühinemine eeldas käsitöötaamist. Iga „väljaõppinud“ tööliisel oli esimesel kohal oma ametiühisuse kaitsmine. Ringspepp ei tahtnud kuuldagi rätspepp, müüriwäpa huwides polnud maalrit kaitseta, treial leidis, et temal polnud kasu sepaga lõpustamisest. Megade jooksul arenes teistest üleolew, teisi halwaks panew kutseühitus. Isegi lamajuguse töö juures ei wõidud ühineda. Kaewandustöeline, kes kaewas rauda, tundis end söökaewajast paremaks. Moodustati eriti raua-, wäse- ja söökaewajate organisatsioonid. Ja isegi söökaewajad leidsid, et need, kes kaewawad pehmet kiwisüü, pole kõlbulikud organisatsioonid, kuhu koma kiwisöökaewajad kuuluvad. Wedurijuhitide organisatsioonid ei wõinud ju kütja liikmeks saada, roopaseadjal polnud jälle teiste raudteelastega midagi ühist. Ja nõnda edasi — lõpmatuseni — äärmise narruseni.

Tulid töowõitlused tööandjatega. Igaüks kutseühisus wõitles üksinda, omaette. Niikaua, kui tööandjad polnud veel organiseerinud, wõidi veel wähest wõita. Tööstuse ärkamisajal oli ka puudus ametoskusega töölistest. Kuid siis tulid teised ajad. Tööstus muutus kiiresti, mitte enam kohalise tarwituse jaoks walmistawaks, waid hakkas walmistama laiemat turu jaoks. Tööandjad kogusid oma kapitali kokku, organiseeriti suuremaid tööstuseid suuremate turgude jaoks. Ka masinaid wõeti tarwitusele. Wõitlused tööliste ja tööandjate wahel said teise ilme. Endiste wõitude asemel kaotati kord korra järele.

Ja mispärast?

Ametoskus hakkas kaduma. Masinate tarwitusele wõtmisega jäi käsitöötaamine ikka wäiksemaks. Rätspepp, kingepepp ja nii mitmeski teisest „sepast“ tuli lihtne wabrikutöeline, keskest väljaõppinud sellid diplomaadid ei kutsitud. Kõlbab tööle masina juure, kui aga ainult terwe oli. Uja jooksul muutus ta — isegi endine õppinud tööline — wabrikus masina osaks, automaatsiks ilma ametoskusega.

Kuid tööliste organisatsioonid ei kohane nud uute oludega küllalt kiirelt. Wanad kändud pidasid vastu. Mis hea meie isadele, sellega peame ka meie rahul olema — seletasid nad. Ning mis juhtus? Söökaewajad streikisid — rauakaewajad läksid nende streiki murdma; wedurijuhid tahtsid palgakõrgendust, lahkusid töölt — wedurid liikusid kütjate juhitult; üks osa ehitustöölisi keeldus tööst — teised ehitasid edasi. Kõik just kui teiste kiuste. Tööandjatel polnud raste purustada üks organisatsioon teise järele. Üks ametaru surmas teist ja kapitalistid naerisid oma warukatesse.

Wiimaks hakkasid tööliised nägema, et nii see edasi ei lähe. On tarwis organiseerida iga

tööala eraldi ja ühendada need organisatsioonid liitudesse. Teha just nagu kapitalistid olid talitanud — luua tööstuse trustid. Ja ikka laiemale alusele, koondada liidud ülemaalistesse ja isegi rahvusvahelistesse organisatsioonidesse. Nii olid teinud tööandjad ja sama teed peavad ka töölised sammuma. Võitlusrinde peab laienema samas suhtes kui rahvusline ja rahvusvaheline kapitaal on end organiseerinud.

Sige ots oligi käes, kuid — ainult ots!

Liitude organiseerimine tööala järele polnud veel suurtoöstuse kohane. Võtame siin näiteks ilma suurima tööstusorganisatsiooni — Ameerika terastrust. Sellesse kuulus juba kümne aasta eest 29 suurtoöstust ja selle orjade arv ulatas juba siis ligi poole miljonini. Terastrustil olid hiigla maaalad, metsad, raudteed, laemaliinid, raua- ja terasfabrikud, masinatööstused, tööriistade töökojad, walmistoodete uniwersaal-fabrikad, omad apteegid, koolid, haigemajad, muidugi ka töölise majad ja muud ehitused, terwed linnad, kus trustil oma linnawalitsus, politsei, ametnikud, pangad, siis veel suured farmid, laboratooriumid jne. jne.

Oletame nüüd, et töölised on endisel viisil ametite põhjal liitudesse ühinenud. Meil oleks siis liitusid umbes sama palju kui eespool mainitud ettevõtteid. Nende hulga alustavad — ütleme — rauafaabrijad palgavõitlust. Neid on trusti teenistuses umbes 50,000 meest. Tekib streik. Trustil pole aga

rastusi saada küllalt streigimurdjaid ja peagi käib töö kaewandustes, mis suurelt osalt lahitud, endisel viisil. Rauamulda tuuakse maa peale, raudteed ja laewad weawad seda wabrikutesse, seal walmistatakse sellest tooteid ja tööstus liigub endiselt edasi. Rauafaabrijad wõivad streikida kas wõi suure kohtumõistmiste päewani! Trusti see ei puuduta. Teistiti oleks juhtumisel, kui raudteelased ja laewamehed keeldusid streigimurdjate kaewatud rauamulda wabrikutesse wedamast ja — kui sellest veel ei jätkuks, ka wabrikutöölised, kaubamajade teenijad ning teised trusti töölisterühmad keeldusid tööst nii kaua kui rauafaabrijate nõudmisi pole täidetud. Nii tehakse töölised wõit kindlustatud.

Kuid selleks on waja terwet tööstust — käesolewal juhtumisel terwet terastööstust — käsitaw suur tööstusorganisatsioon — industriaalset organisatsiooniwormi.

Suurtoöstuse ja trustide arenemisega peawad ka töölise organisatsioonid wastawalt arenema. Ja mööda samu liinid ja sama laiast! Alles siis, kui töölise organisatsioonid on suurtoöstusele wastawalt tööstuste põhjale rajatud, on töölistel wõidu wõimalused käes, enne mitte. Wanad, kitzad ametoskusele põhjenewad ametiühisused on ainult takistuseks klassiwõitluse teel.

Witamaks tähendatud asjaolu selgub käesolewas numbris olewast artiklist: „Tööstusliitude küsimus Inglismaal“ — mida lugeda soowitame.

Alamaste riigiteenija praegune seisukord.

Puudutaksin mõnda wäärnähtust meie riigiteenijate töötingimustes.

Kantsleiwanim ja ülemus kaebawad sagedasti töö rohtuse üle, kuid arutisti on see täiesti põhjendamata. (Muidugi oleneb see ju ka ametiasutustest). Kui arwatakse, et kantsleiametnikudel wähe tööd oleks, selajal, kui ülemus wast ainult allakirjutamise all ägab, siis esitakse rängalt. Tihti peale, peab just kantsleiametnik suurema töö ära tegema, kuna sekretäär ja ülemus puhkawad allakirjutamisest, kaebawad töörohtuse üle ja unistawad palga tõrgendusest. Meie palgaolube juures nälgib alampalga ametnik küll kõige otsekohesemas mõttes. Kuid see ei ole kõik. Juhtub, et kantsleiametnik mõnesugusel ka-

luwal põhjusel poole tunni wõrra wiitib, siis saab see suurte särwate tähtedega teenistuskäiku jäädawalt märgitud. Hoopis teine lugu on aga sekretääridel ja ülemustel. Tema tuleb siis ametisse, kui süda lustib, kirjutab dokumendid alla ja lahtub asutusest. Muidugi „ameti asjus“. Kuitigi nende „ametiastutuste“ tõelike põhjusti teatakse, ei wõi ju kantsleiametnik ülemusele selle kohta märkust teha, sest sarnasel korral järgneks kindlasti ametist tagandamine. Tekib küsimus, millega on seletataw sarnane asjaolu? Ei leia küllalt õiget wastust, kuid jääb teadmine, et ülemus nii kui igas asjas, ka siin eesõigustatud on. Millised on selles küsimuses aga riigi ja kodanikkude huwid, on igale arusaadaw. Kui

töötab riigiteenija kojamees, kantseleiametnik, sekretäär jne., siis pab töötama demokraatlikes wabariigis ka ülemus.

Muidugi ei tule sellega arwata, nagu kuulus kogu ülemuskond, s. o. kõik ülemused ilma erandita eelnäidatud wõrdluse alla, mispärast ärgu tundku sellest see ülemus ennast haawatuna, sellele isamaa armastus ja riigi huwid kallid ja mis teda tõukawad ülesehitawat tööd riigi kasuks toimetama, selleks ennast ohwerdades. Sarnaste sihtidega ülemused on alati igal pool häälnemeel nähtud ja lugupeetud isikud.

Wähe teistsugune lugu on meie kohtuasutustes. Siin töötawad töörohke sunnil nii ülemus kui kantseleiametnik. „Postimehe“ nr. nr. 31 ja 33 töö wõrkluseks toodud 1923 a. jooksul kohtunikluse poolt läbiwaadatud artiklid ei ole mitte üksi kohtunikluse teene, waid siin mängib jälle tähtsat osa just kantseleiametnik. Teisets, samas kirjelduses ettetoodud wäited, nagu wõiks kantseleiametnik riigiteenistuse kõrwal weel muud ametit pidada, kuna kohtunik seda ajapuudusel ei saa, ja nagu wajaks ainult kohtunik ajanõuetele wastawat edasitreenimist, loomuwastane ja naitw. Praegusel üldisel tööriiisil ajal on kantseleiametnikul wõimata mõelda kõrwalteenistuse peale. Ka on ametist lahkudes liig wäsinud selleks, et mingisugust kõrwaltööd jatkaks teha. Ja kuigi, siis langeb sarnane riigiametnik mõne aastase ületöötamise mõjul terwete inimeste nimekirjast wälja ja on määratud juba warajaselt aeglasele närbumisele. Waewalt töötaks mõni kantseleiametnik pikemat aega 13—14 tundi päewas.

Meil ei ole suurtööstusi, kui niisuguseid ja needki, mis warem olnud, on kas olude tõttu läinud hingusele wõi töötawad keskmiselt $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{1}{3}$ tööajaga endise ajaga wõrreldes. Loowutatud tööajad äärmises wiletsuses ja otstib tööd riigiteenija wõi tööline, kes ametist wabastatud, otstib asjata kohta. Tööpuuduse tõttu kaswab nii kiritegewus, mille järeldusel kohtuasutused tööga üle kuhjatakse ja mille tõttu poliitseinikkude arwu on sunnitud suurendama. Nii on dieti tööpuudus kiritegewusele mõjuwaks kaasaaitajaks. Sellega on seletatud praegune töörohkus kohtuasutustes.

Parem on aga wabanenud riigiteenijal ülemusel, kes tutwuse läbi eraeluse peagi wastawa tööpõllu leiab. Wida tahetakse aga

R. T. nr. 49 kuulutatud seadusega, millega riigiteenijad ametnikkudeks ja wabapalgalisteks liigitatud, kätte saada, ka sellest paar sõna. Selle seadusega kuuluvad ametnikkudeks ülemused, sekretäärid ja nende abid, kuna wabateenijateks kantseleiametnikud, teenijad jne. jääwad, — sellega tehniline tööajad. Kuna praegu makswas seaduses kõik riigiteenijad perekonna abiraha, tasuta arstiabi, puhkust ja wäheste tasuga korteri, kütte ning walgustuse saawad, on karta, et wabateenijad kõigest sellest loowutatakse, kuna ametnikkude kohta see maksma jääb. Muidu ei oleks ju liigitamisel mingisugust tähtsust ega pole selle järele wajadust. Et waid tehnilise tööajamassi kulul riigi wäljaminekuid ojaltsi kärpi, selleks arwatawasti see manööwer.

Misugused järeldused sellel kõigil olla wõib, on enam kui selge. Need kodanikud, kes seni riigiteenistust eluülewõlpidamiseks tarmitasid, tõrutakse wäljakannatama olude sunnil teenistusest kõrwale ehk tõugatakse weel suuremasse wiletsusse, kui praegu. Wõimane wäide on tõenäolisem, sest kus wõiks leida kohta üldisel tööriiisil ajal; — ja kodanik on hädasunnil riigiteenistuse külge kõidetud, sellepärast et talle ta elu armas. Siis wõetakse riigiteenistust kui ajutist teenistust, — ja wõtab teda hädasunnil ainult see tööarmastaja kodanik, kes igasuguse lootuse kohaasamiseks eraeluse kaotab, wõi kinniswaraade omanikud, nende tütreid ja jüüsilise tööwõime kaotanud isikud. Sellejures langeb aga riigiasutuste tööproduktiivsus nullini.

Kõike eeltoodud kokku wõttes, tuleb juhtida tähelepanu järgmistele asjaoludele.

1) Kõige kiiremas korras muudetagu põhjalikult praegune palgaseadus ja määratagu alamaastme riigiteenijatele palg, millega nad äraelada wõiksid. Selleks olgu praegustes oludes alammäär 8000 marka kuus.

2) Antagu uue palgaredele wäljatöötamise ja maksamahallamise kestusel alamaastme riigiteenijatele, kelle kuupalg alla elatismiinimumi igakuulist toetusraha.

3) Muudetagu põhjalikult perekonna abiraha seadus ja määratagu iga töowõimetu perekonna liikme, nagu riigiteenija ema, naise ja lapse peale 3000 marka kuus.

4) Kaotatagu riigiteenijate ametnikkudeks ja wabapalgalisteks liigitamise seadus.

5) Kontrollleeritagu riigiteenijate töösus ja määratagu nad selle järele lohtadele.

6) Wabastatagu riigiteenistusest kinniswarade omanikud, nende tütreid, pojad ja umbkeelsed muulased.

7) Wähendatagu igasuguseid vähemtarwilisi riigiwäljaminekuid.

8) Suurendatagu riigi eelarwes tööstuslisteks otstarweteks tarwisminewaid summasid. — Ehitatagu korterikriisi lahendamiseks maju ja antagu selleläbi töötaolewale rahwale leiba.

9) Hinnatagu töö õiglase tasu wääriliseks. J. A—ts.

Eesti Õpetajate Liidu tegewusaasta.

Õpetajate organisatsioonide töö intensiivne. Liigete arv kaswas. — Kõik E. S. L. jennise juhatuselt poolt esitatud aruanded, eelarwed ja ettepanekud asemikudekogude poolt heaks kiidetud. — Liidu tegewuskawa 1925/26 aastal. — Liidu juhatus 1925/26 a.

30. ja 31. oktoobril j. a. pidas Eesti Õpetajate Liidu asemikudekogude oma järjekorralist aastakoosolekut (E. S. L. tegewusaasta on korraldatud kooliaasta järgi, s. o. 1. aug. kuni 31. juulini järgm. aastal). Koosolekul oli esitatud: Harjumaal õp. liit — ühe, Järwamaal õp. l. — wiie, Päänemaa õ. l. — kahe, Narwal õp. selts — kahe, Petserimaa õp. l. — ühe, Pärnu õp. selts — ühe, Saarte õp. l. — kahe, Tallinna õp. selts — kuue, Tartu õp. selts — ühe, Wiljandi õp. l. — kolme, Wirumaa õp. l. — kuue, Wõrumaa õp. l. — kahe ja Wene õp. keskkliit — nelja esitajaga. Koosolekust puudusid Pärnu-, Tartu- ja Walgamaa õp. liitude ning Rootsi õp. ühingu esitajad.

E. S. L. 1924/25 a. tegewusaruandest selgus, et Eesti Õpetajate Liitu on koondunud: 1) 11 osakonna õp. liitu neisse kuuluwa 96 kihelkonna ühinguga; 2) 4 linna õp. seltsi ja 3) 2 vähemusrahwusest õpetajate organisatsiooni, neist Wene õp. keskkliit 8 kohaliku organisatsiooniga ja üleriiklik rootsi rahwusest õpetajale ühing. Tähendatud organisatsioonide kaudu kuulus 1924/25 a. Eesti Õpetajate Liidu liikmeks 3453 õpetajat, s. o. umbes 75% õpetajate üldarwust. Kuna möödunud tegewusaastal märgiti liigete arv 3090 peale. Wõrdluseks olgu toodud liigete arv eelmistest aastatest: 1917 a. (Liidu asutamisaasta) — 622 liiget, 1918 a. — 805 l., 1919 a. — 2168 l., 1920 a. — 2567 l.,

1921 a. — 2848 l., 1922 a. — 3221 l., 1923 a. — 3090. 1) väljaspool E. S. Liitu seisab ainult üks vähemusrahwusest õpetajate organisatsioon — Saksa Õpetajate Liit.

Tegewusest koolikorralduslikkude küsimuste alalt märgiti tähtsana ettewõttena Eesti õpetajate VII üldkongressi, millest wõttis osa kongressi liiktena 438 õpetajat.

Kaswatusõpetuslikkude küsimuste arutamisel andsid wäärtuslikke tulemusi E. S. L. korraldusel peetud neli aineõpetajate kongressi (Eesti keele, wõimlemise, muusika ja Wene keele õp. kongressid).

Õpetajate edasiharimiseks korraldus Liit II kaswatusliku nädala 17—27. aug. j. a., millel käsitati emakeele, looduslooja maateaduse õpetamise küsimusi wälja minna töökooli põhimõteteist. Nädalast wõtsid osa 237 õpetajat. E. S. L. looduslooja ja maateaduse õpetajate toimkonna korraldusel töötas Toilas 25. juunist 25. juulini j. a. looduslooline ekskursioonijaam.

Õpetajate õiguslikkudes küsimustes olid tähtsamaks ettewõtteks: materjaalide kogumine õpetajate teenistusleade wäljatöötamiseks, juriidilise abi andmine õpetajatele ja õpetajate õiguslikkude huwide kaitse ametasutuste ees.

Õpetajate palgaolude parandamiseks on Liit jamma astunud walitsusasutuste ees ja üheskoos riigi- ja omawalitsusteenijate keskkliiduga nõudnud uute palganormide maksmapanemist.

Organiseerimisküsimuste alal wõeti ette mõningaid kohendustöid õpetajate liitude ja ühingute töökorralduses, seati üles nõudeid töömõtete ja taktika kohta, korraldati organisatsioonide tegelaste nõupidamis-koosolekuid jne. E. S. L. juhatusel liikmed käi-

fid referentidena seitsemel maakonna õpetajatepäeval,

Läti ja Leedu õp. organisatsioonide korraldatud I Balti riikide õpetajate kongressist Riias, võttis osa 154 Eesti õpetajat. Tehti eeltöid Balti riikide õpetajate Liidu loomiseks.

Kohalike õpetajate liitude ja ühingute esitajate aruannetest selgub, et peetakse järjekindlalt õpetajatepäevi pedagoogiliste küsimuste arutamiseks; asutatakse pedagoogilisi raamatukogusid ühingute juure; kaetakse õpetajate kutsehuviid ametajutuste ees. Mitmed koolivalitsused lasewad õpetajaid kuude kaupa oma teenitud palka oodata, kuna haridusministeeriumi poolt õpetajate palkadeks wälja antud summad tarwitatakse muudeks otstarweteks (Pesjerimaal, Järwamaal ja Marwas). — Taktisawalt mõjub organisatsioonide töö peale õpetajate üleskoormatus maal muude seltskondlike ülesannetega ja osalt ka põllutööga, linnades aga korwaltöödega. Aruannetest äratasid eriliselt tähelepanu Wiru-, Järwa-, Wiljandi-, Saare- ja Wõrumaa õp. liitude omad; töö neis liitudes areneb kavalindlalt ja tarwilise hooga. Tunduvalt paranenud on seisuford ka Läänemaal. Tagurpidi minekut on märgata Pärnu- ja Harjumaal liitudes.

Ühel häälel wõetakse wastu E. D. L. 1925/26 a. tegewuskawa. Tegewuskawa näeb ette muuseas:

1) Õpetajate waimliste, õiguslike ja aineliste huwide kaitsmise alal: korraldatakse edasiharimiskursusi ja ekstursioonijaamu; tehakse eeltöid õpetajate teenistusseaduse wäljatöötamiseks ja maksmapanemiseks; kogutakse andmeid ja materjaale õpetajate ainelise seisuforra üle ja astutakse samme õpetajate palgaolude korraldamiseks.

2) Organiseerimistöö alal süwendatakse õp. organisatsioonide tööd, kaswatatakse liigete kutse- ja distipliinitud ja kawatsetakse tarwitada kõiki organisatsiooni käsutuses olewaid wahendeid ebatulise-eetiliste nähtuste ja neid nähtusi esilekutsumate elementide korwaldamiseks õpetajastonnast.

3) Läbikäimises wälismaade õpetajate organisatsioonidega: on ettenäha osawõtt Balti riikide õpetajate

töödest, eeltöid II Balti riikide õpetajate kongressiks Tallinnas ja kooliolusid käsitawa informatsioonimaterjaalide wahetamine wälismaade õpetajate organisatsioonidega.

4) Muude küsimuste alla on märgitud: õpetajastonna- ja lastewanemate organiseerimine wõitlusseks sensatsioonide ning kollase ajakirjanduse ja sopolitkirjanduse lewinemise ja lugemise wastu seltskonnas ja noorsoos.

Kinnisel hääletamisel walitakse E. D. L. juhatusse 1925/26 aastaks: Tallinnast: E. Martinson, J. Rummo, J. Piiskar, A. Janson, M. Wälbe, J. Kents ja J. Kana (endised), D. J. Kiesel, J. Grünial, N. Neuhaus (uued). Tartust: A. Treffner endine), W. Nano ja M. Koch (uued). Maakondadest: W. Uustalu — Harjumaalt (uus), P. Pedison — Wirumaalt (end.), M. Wäli — Järwamaalt (end.) ja P. Adamson — Wiljandimaalt (uus).

Revisjonikomisjoni liigeteks: Depman, Alber, Treiman, Sihwer ja Kann. Aukohu liigeteks: Neuhaus, Annuson, M. Walbe, Treffner, Kiesel ja Martinson.

Õpetajate õiguslike ja aineliste küsimuste arutamisel kiidetakse õigeks E. D. L. sennine palgawõitluse taktika. Palgamaasimisel ette tulnud wäärnähtuste arutamisel wõeti wastu otsus: Arwesse wõttes, et mitmes maakonnas ja linnas koolivalitsused õpetajatele palka õigel ajal ei maksa, waid wahel isegi riigilt õpetajate palkadeks saadud summad ajutiselt teisteks otstarweteks kulutawad, nõuab E. D. L. asemikudokogu, et haridusministeerium otsiks astnõusid selle wäärnähtuse korwaldamiseks ja kohustab E. D. L. juhatus selleks õmalt poolt tarwilikke samme astuma.

E. D. L. Asemikudokogu tunnistas noorsoo ajakirja wäljaandmise tarwilikuks ja kinnitas wastawa eelarwe.

J. Depman refereeris Tallinna õp. seltsi poolt korraldatud ankeedi andmetel õpetajate korteriolusid Tallinnas.

Pensionile läinud õpetajad otsustatakse wahastada E. D. L. liikmemaajust.

Seletuseks.

Gesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseorganisatsioonide häälekandja „Side“ nr. 11/12 November/Detsember 1925. aastal on ära toonud seletuse endise teedeministri K. Birma väljaastumise kohta — raudtee ülema W. Reino ki wallandamise asjus. Seletusele on alla kirjutanud keegi — ex. Kas sel kutseühingu juhatusel või toimetusel warjunimi on ei tea. Et seletuses räägitakse nagu oleks „Ametiühendusline kuufiri“ walitsuse kriisi päewadel K. Birma fakteks välja astunud, oleme sunnitud siin sõna wõtma.

Kõige pealt, ei ole meie üheski kirjutuses Birmat nimetanud, weel vähem kaitsenud. Meie kirjutused on olnud põhimõttelised, oleme läinud välja sellest seisukohast, et ülemus, kellest otsekohe kõik temast alama astmelised teenijad ametnikud ära olenewad nii palga kui teenistuse saamise jne. suhtes, et sarnane ülemus ei pea olema neis organisatsioonides, kuhu need teised kuuluvad. Wähemast senini kuni meie nii madalal arenemiseastmel oleme, kui praegu. Ka see, et Riias Balti riikide riigiteenijate konwerents sarnase seisukoha olla wõtnud (kahjuks ei ole mul täpset redaktsiooni sellest käepärast), ei muuda meie õigeks pidamist. Selle meie seisukoha peale oleme juba kaubsest tähelepanu juhtinud 1924. a. aprillikuu numbris. Igatahes ajal, kus keegi ka kõige julgemgi ettenäha ei wõinud, et Birma ministriks saab. Siis 15. sept. 1925. a. kus weel walitsusekriisi ei olnud. Wiimane kirjutus kuulub kriisi aegu 28. nov. läinud aastal, kuid seal käib jämeda joonena läbi nii kui endistes kirjutusteski põhimõtte, et sellega, et ülemused ühingu liikmeks on, sattunud ühised ülemuse mõju ja suuremate hullade umbsalduse alla. Meie ei usu seda, et raudteelaste kutseühingud ja nende liikmed omas suuremas enamuses sellest mitte aru ei saa. Nad tunnewad hädaohtu milles asuwad, kuid väljapääsu leida on väga raste. Kui meie endi kirjutuste põhjenduseks mõne näituse tegelikust raudteelaste elust pidime tooma, siis ei ole meie seda teinud sellepärast, et üks ehk teine asjaosaline üht ehk teist nime kannab. Meil ei ole iial tähtis, waid põhimõtte. Ja

ainult siit väljamines käsitame küsimust, puudutagu nemad keda tahes, kas kohalisi ülemusi, ministreid ehk kutseühinguid. Wiimaste tegewuse kohta oleme siiski mõnikord filmad kinni pigistanud, ehk seda küll tegema ei peaks.

Mis puutub postipeawalitsuse inspektori Pulli ja posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühingusse, siis meie ei ole siin ennem sõna wõtnud ja ei tee ka seda praegu.

Toimetus.

Teadaanne.

Kõigile „Ametiühendusline kuufiri“ lugijatele teatame, et kuufiri „ühendusega“ enam kaasa ei ilmu. Algades 1926 a. tuleb igal juuwigal kuufiri eraldi tellida. Tellimise hind aastas 50 marka, pooleaastas 30 marka. Toimetus palub kõiki endiseid lugejaid tellimisi uuenkada, wõimalikult uusi lugejaid juurde tuua ja kuufiri oma tutwusringkonnas laiali laotada.

Kuufiri minewaaastastele tellijatele saadame endise tellimise arwel kahe kuu numbreid maksuta kätte.

Sotsiaalpoliitiline kuufiri

Töö ja Terwis

Wäljaandja: Gestima Hagekassade Liit
Toimetaja: L. Johanson.

„Töö ja Terwis“ ülesandeks on wõidelda tööliste waimlise seisukorra, tööolude ja tööttingimiste, ülbse sootsiaalsete olude parandamise eest, selleks toob „Töö ja Terwis“ selgitawaid kirjutusi töötaitse, tööliste kinnitamise, terwishoiu, hooletande ning teiste töölis- ja sootsiaalühistumuste üle.

Tellimise hind: aastas 120 marka, pooles a. 60 marka, weerand a. 30 mkr., üksik nummer 10 mkr.

Tellimisi wõtawad vastu „Töö ja Terwis“ talitus — Tallinnas, Tatari tän. 15, kõik Eesti haigekassad ja postiasutused.

Kuulutuste hinnad: 1 lht. 2000 mkr., ½ lht. 1000 mkr., ¼ lht. 600 mkr. ja ⅓ lht. 300 mkr. Tefsti ees 50% kallim.

„Töö ja Terwis“ ümber koguwad kõik haigekassade ofitsid ja tööliised, kes ijeteadlikult elust osa wõtawad.

Et „Töö ja Terwis“ on praegu kõige enam loetaw töölisleht, siis on kasulik temast ka kuulutusi awaldada.

Wäljaandja Üleeestimaalise asutuste ning ettemõtete ametn. ja teenijate ühij. liidu esimees Artur Puusep.
Wastutaw toimetaja Alma Ostra-Dinas. Kirjastuse o.-ü. „Läht“ trükk, Tallinnas, S. Tartu mnt. 61.